

90 år sedan första landskampen

Av Jimmy Lindahl och Alf Frantz

Förberedelser

I sommar är det 90 år sedan Sverige spelade sin första landskamp i fotboll. Under början av seklet hade utbytet av landskamper sakteliga kommit igång. FIFA hade bildats 1904 och fotbollen skulle vara med i OS i oktober 1908. Sverige funderade på att anmäla ett lag till OS-turneringen och behövde träna inför detta evenemang.

Den första landskampen hade spelats mellan England och Skottland redan 1872 (0-0 i Glasgow), medan det dröjde till 1902 innan den första landskampen spelades på kontinenten - Österrike vann mot Ungern med 5-0 i Wien.

När Sverige spelade sin första landskamp hade ett drygt 40-tal landskamper spelats vid sidan av de brittiska nationernas inbördes möten.

Sedan Svenska olympiska kommittén beslutat ställa medel till förfogande för svenskt deltagande i fotbollsturneringen, fördes tanken fram att inbjuda övriga nordiska länder till landskamp. Skrivelser sändes till de danska, finska och norska förbunden där man föreslog landskamper före de olympiska spelen. Danmark svarade omedelbart avvisande, och det finska förbundet ansåg sig fortfarande för svagt, men Norge svarade jakande. Länderna kom överens om en match i Göteborg den 12 juli 1908.

Det svenska förbundet tog i detta läget också mod till sig och skrev till det engelska förbundet och föreslog en landskamp i Sverige före de olympiska spelen och en i England året därpå. Mot all förmodan accepterade engelsmännen det svenska förslaget. När det utomlands blev bekant att Sverige skulle delta i de olympiska spelens fotbollstävling kom det även förfrågningar från de belgiska och holländska förbunden om man ville spela landskamper mot dem på vägen hem från London, förslag som med glädje antogs.

När landskampen mot Norge var fastställd, utsåg Svenska Fotbollförbundet en särskild uttagningskommitté bestående av fyra man - C. L. Kornerup, ordförande Stockholm, Gösta Dalman, Göteborg, Wilhelm Friberg, Göteborg och Anton Johansson, Stockholm.

Anton Johansson befann sig i London för andra olympiska uppdrag och kunde endast sporadiskt delta i kommitténs arbete. Han fick dock ett specialuppdrag.

Det beslutades att Sverige skulle spela i blått och gult, men det visade sig omöjligt att i Sverige få tag i någon tävlingsdräkt i dessa färger. Anton Johansson fick därför ett telegram i vilket det stod att han fick i uppdrag att i London anskaffa en lämplig blå och gul dress. Efter besök i flera sportaffärer hittade han en dräkt i de rätta färgerna.

Tröjorna var delade i fyra fält, två gula och två blå. Tröjorna föll dock ej spelarna riktigt i smaken, då de var tjocka varma blusar av den typ som de engelska lagen använder under vintersäsongen. Till detta kom blå byxor med blå-gult bälte samt blå strumpor med två gula ränder.

I mitten av juni blev det svenska laget uttaget, och fick överlag gott betyg. Det var i stort sett endast göteborgarna som var missnöjda med uttagningen, och detta främst med ursprung i den intensiva fiendskapen mellan Örgryte och Göteborgskamraterna vid denna tid.

Innehållet till ovanstående text är hämtad från boken "Fotbollskavalkad 1850-1950" med R:et Eklöv som redaktör. För artikeln om "Hur landskamperna började" står Anton Johansson.

Det finns uppgifter om att också John Ohlsson, Eskilstuna och Edvin Sandborg, Stockholm ingått i den Internationella Uttagningskommittén under 1908. De är inte omnämnda i ovanstående artikel som rör den första landskampen 1908.

90 år sedan första landskampen

Av Jimmy Lindahl och Alf Frantz

Tidningar

Nedan ges en samlad beskrivning av hur några tidningar uppmärksammade premiärlandskampen. Följande sex tidningar bidrar med uppgifter Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning (GHT), GöteborgsPosten (GP), Göteborgs Morgonpost (GM), GöteborgsTidningen (GT), Ny Tid (NT) och Dagens Nyheter (DN).

Beskrivningen är till viss del anpassad efter ett mer modernt sätt att beskriva en fotbollsmatch, 1908 var det ex. vanligt att ange position i laget i stället för namn när händelser skulle beskrivas i tidningen. Grundtonen från 1908 finns dock kvar.

I ex. Aftonbladet och Stockholms Dagblad nämns landskampen i tidningen måndagen den 13 juli, dock endast med en kort notis.

Artiklarna i GHT, GT, GP och NT är mest omfattande och signerade. Signaturen E.H.S. står bakom artiklarna i GHT och GT som i stort är likalydande, signaturen D.B. skrev för GP:s räkning medan signaturen Miser skrev för NT.

Annonser

I Göteborgstidningarna annonserades federationsmatchen lördagen 11/7. Annonserna varierar lite i utseende men hade ungefär nedanstående utseende.

I GP fanns ex. annonsen på första sidan, den fjärde uppfifrån till höger medan annonsen i GHT fanns på sidan sex - högst upp tredje annonsen från vänster.

• Fotboll •

Internationell Federationsmatch

Norge mot Sverige

spelas

Söndagen den 12 juli kl 1 e.m

å Idrottsplatsen

Biljetter kr 1:50 tribun, kr 1:- 1:a plats, och
75 öre 2:a plats hos Nyberg & Co och Vid ingången.

Inga fria entréer.

Svenska Fotbollsförbundet

Inför matchen

GT hade följande "telegram" inringt till tidningen den 15 juni 1908.

Stockholm, söndagen den 14 juni;

"Svensk-Norska federationsmatchen - Svenska laget: uppställning

Svenska Fotbollsförbundets uttagingskommitté har vid dagens sammanträde utsett det kombinerade lag, som den 12 juli i Göteborg skall spela mot det kombinerade norska laget.

Följande spelare utsågos: S Lindqvist Djurgården vänsterytter, E Börjesson Göteborg vänsterinner, K Gustafsson Köping center, E Bergström Örgryte högerinner, G Bergström Örgryte högerytter, Sven Olsson Örgryte höger halvback, Hans Lindman Upsala center halvback, Thor Eriksson Örgryte vänster halvback, Nils Andersson Göteborg vänsterback, T Malm AIK högerback och Ove Eriksson Göteborg målman. Reserver blevo A Fagrell Göteborg, O Olsson Eskilstuna, Å Fjästad Stockholm och K Ansén Stockholm."

Citatet något nedkortat och justerat bl a är vissa initialerna rättade.

90 år sedan första landskampen

Av Jimmy Lindahl och Alf Frantz

GM har den 15 juni i princip samma "telegram" inne och Erland Hjärne ger i samband med detta även en kommentar kring det uttagna laget. "Det nu sammansatta laget blir otvivelaktigt mycket starkt. Lindqvist är nog vår bästa vänsterytter för närvarande och Gustafsson är en utmärkt forward. Att placera Börjesson som vänsterinner däremot är ett mindre lyckat grepp, då han visat sig oduglig på denna plats, varför det nog är bäst att låta honom byta plats med Gustafsson. Hans Lindman är en överdådigt fin centerhalvback, som bättre än någon annan förstår att sköta spelet på denna krävande plats och Malm har på sista tiden vid de stora matcherna i Stockholm visat sig vara en förmåga av rang. Som målvakt är nog Oskar Bengtsson i Örgryte för närvarande bättre än Ove Ericson, som haft ytterst liten träning, men han får väl ligga i den lilla tid som är kvar till matchen äger rum."

Hjärne skriver i slutet på juni även insändare som i än starkare ordalag kritiserar Ove Eriksson och Erik Börjesson från Göteborgskamraterna till förmån främst för spelare från Örgryte.

Dagen innan matchen (11/7) kunde man i GHT läsa följande artikel.

"Federationsmatchen i morgon klockan 1 å Idrottsplatsen emotses med stort intresse. Det svenska laget har i sista stund fått göra en ändring i det att S Lindqvist från Djurgårdens idrottsförening fått förhinder, i stället kommer A Fagrell från Göteborgskamraterna att gå in. Spelarna i det svenska laget är från vänster.

Forwards: A Fagrell Göteborg, E Börjesson Göteborg,

K Gustafsson Köping, E Bergström och G Bergström Göteborg.

Halvbackar: Th Eriksson Göteborg, H Lindman Upsala, S Olsson Göteborg.

Backar: N Andersson Göteborg och Th Malm Stockholm.

Målvakt Ove Ericksson Göteborg."

...

Det visar sig senare att det blir Karl Ansén från AIK som går in och ersätter den förhindrade Samuel Lindqvist från Djurgården. Börjesson och Gustafsson i kedjan byter plats och det blir Börjesson som spelar center. I GP finns Lindqvist fortfarande kvar i den laguppställning som presenteras i tidningen dagen efter landskampen.

Såväl Samuel Lindqvist som Arvid Fagrell fick vänta till senare tillfällen för debut i landslaget, och Karl Ansén skaffade sig med sitt inträde i laget ett bra utgångsläge för att 1912 bli först till tio landskamper.

Laguppställningar

Det norska laget sägs komma att representera norska fotbollssporten vid olympiska spelen och kan betraktas som eliten av norrmännens fotbollsspelare.

Norska laget.

Sverre Lie Mercantile

Mathias Widerøe Aas Mercantile, Wilhelm Brekke Mercantile

Harald Johansen Mercantile, Poul Houmann Mercantile, Arvid Johansen Mercantile

Victor Nysted Lyn Oslo, Norman Bøhn Mercantile

Fridthjof Skonnord Lyn Gjøvik, Hans Endrerud Mercantile (K), Tryggve Gran Mercantile

90 år sedan första landskampen

Av Jimmy Lindahl och Alf Frantz

Det kombinerade svenska lag med spelare från Örgryte IS, Göteborgs- och Uppsala-kamraterna, från Köping m fl. idrottsförbund som uppställs mot norrmännen ha följande utseende.

Svenska laget

Ove Eriksson IFK Göteborg

Teodor Malm AIK, Nils Andersson IFK Göteborg

Sven Olsson Örgryte IS, Hans Lindman IFK Upsala, Thor Eriksson Örgryte IS

Erik Bergström Örgryte IS, Karl Gustafsson IFK Köping

Gustaf Bergström Örgryte IS (K), Erik Börjesson IFK Göteborg, Karl Ansén AIK

Domare, en i Göteborg bosatt engelsman, mr Charles Smith.

Det norska laget hade tränat tillsammans medan det svenska laget hade ej haft tillfälle till detta inför matchen. En del av norrmännen använde benskydd, något som man i Sverige ansåg sig ha vuxit ifrån.

En sydlig vind drog över idrottsplatsen när den svensk-norska federationsmatchen skulle börja. Planen var blöt med en hel del vattenpussar. Hälsade med handklappningar från publiken på mellan 2-3.000 personer tågade de båda lagen samtidigt in på planen. Norrmännen var klädda i rött och vitt medan svenskarna var klädda i blått och gult. Den norske målvakten var klädd på samma sätt som sina kamrater.

Första halvlek

Norrmännen vann lottdragningen och valde mål med fördel av vind och sol i ryggen, svenskarna hade avspark. Svenskarna föreföll nervösa vid matchens inledning och norrmännen fick snabbt tag i bollen. I ett snabbt upplopp passas bollen snett framåt i en båge, Malm försöker nå bollen men den snuddar endast hans huvud. Vänsterinnern "Minotti" Bøhn kommer härigenom helt fri med målvakten och ensam med Eriksson spelar han bollen förbi honom och Norge leder med 1-0 redan i den första minuten. Det lär ha gått ca 45 sekunder. Spelet blir livligare och svenskarna sätter god fart. Sverige erhåller i kort följd två straffsparkar. Den första lagd av Karl Gustafsson räddas utmärkt av målvakten Lie och den andra slår Erik Börjesson utanför. En hörna räddas också påpassligt av norske målvakten. Vinden spelar inledningsvis spelarna flera spratt och både Börjesson och Erik Bergström missar allt emellanåt och då förstår man att något är på tok.

Efter en kvart gör svenskarna en snabb rush med god dribbling mot det norska målet på högerkanten. Högeryttern Gustaf Bergström får utrymme att passa bollen in till vänsterinnern "Köping" Gustafsson, och denne gör ett vackert målskott. Sverige har utjämnat till 1-1.

Efter detta sprider sig nervositeten i det norska laget. Passningarna blir för långa och missas i allmänhet. Ett häftigt anfall mot det norska målet tillbakaslås dock. Spelet hålls en stund på mittplanen, det övergår dock till en snabb rush mot det norska målet och med ett individuellt framträngande sätter Erik Börjesson in Sveriges andra mål för dagen.

Norrmännen lyckas flytta upp spelet till det svenska målet, som är allvarsamt hotat för en stund. Norrmännens högerytter Skonnord missar dock. Det märktes vid just denna missning att en del av publiken gav luft åt sina känslor genom visslingar, hänskratt och dylikt, föga gentlemanligt sätt att uppträda mot främlingar som inbjudits att spela på vår idrottsbana.

90 år sedan första landskampen

Av Jimmy Lindahl och Alf Frantz

Erik Bergström skickar därefter in tredje, fjärde och femte bollarna i det norska nätet. Tredje målet när han med påpasslighet och elegans fullföljer en centring från Börjesson. Strax därefter passar bröderna Bergström sig fram gemensamt till det fjärde målet, och sedan Gustaf spelat på norske vänsterbacken Brekke når Erik bollen när den studsar och rullar mot norrmännens mål så att han kan löpa fram och allena mot målvakten skjuta i mål. Femte bollen lyckas Erik ”peta in” helt invid mål. *Vårt första hat trick i landslaget är därmed ett faktum, det tog en dryg kvart att göra, mellan den 27:e och 44 minuten..*

Under denna period konstateras att svenska forwards bombarderar målet med en rent enerverande intensitet och norrmännen som ej väntat slikt står handfallna. Just den beslutsamhet framför mål, som är Örgrytes specialitet, utmärker i hög grad det svenska laget.

Liksom första målet blev norrmännens blir även det sista i första halvan deras. I halvlekens sista minut snurrar Eriksson om med en motpart vid den ena stolpen, och bollen gör en båge och dunsar ned framför mål där vänsterinnern Bøhn är tillstädes och bringar in den.

Med 5-2 slutade den första halvleken.

Andra halvlek

Andra halvlek börjar med väl beräknande spel från svenskarnas sida som resulterar i några hörnor utan resultat vid det norska målet, förutom att centerhalven Lindman tre gånger spelar bollen bredvid det norska målet.

Vinden hade börjat vrida sig och svenskarna hade ringa ersättning av den. Planen däremot som i första halvlek varit i ett ganska miserabelt skick, hade så småningom torkat upp något. Stora vattenpussar stodo dock fortfarande här och där, och efterannan svalkades de svettiga spelarna av en ej allt för ren dusch.

Spelet är ganska hårt och Erik Bergström blir kullsprungen och får en allvarlig spark på ett knä och måste lämna planen. Flera av de övriga spelarna får också ganska obehagliga känningar, både av den grusade planen och motspelarnas fötter, ex får Thor Eriksson en skråma på armen, och även i övrigt är blånaderna rikligt förekommande.

Strax efter Bergström lämnat planen gör Erik Börjesson 6-2. Det sjunde målet är matchens vackraste. Ansén springer fram med bollen och centrar den till Gustaf Bergström som lägger en fin passning till Erik Börjesson, som direkt utan stagnation av bollen skjuter in den i mål. Nästföljande mål är norrmännens tredje, och det görs på ett bra skott av centerhalven Houmann.

Svenskarnas åttonde mål kommer av Börjesson, det nionde från Gustafsson, det tionde från Börjesson och Erik Bergström som åter trätt in i leken - sedan hans skada pysslats om - gör det sista elfte målet genom att springa på målvakten som fångat bollen, och bringa in den bakom mållinjen.

Andra halvleken slutar 6-1 och därmed fastställs slutresultat i den första federationsmatchen mellan Sverige och Norge till 11 mål mot 3. Matchen lämnade alltså inalles 14 goals.

Efter matchen hurrade lagen för varandra, och man åtskildes efter att ha konstaterat att våra gossar i fotboll stå framom norrmännen.

90 år sedan första landskampen

Av Jimmy Lindahl och Alf Frantz

Spelarbetyg

Det norska laget bestod av tämligen storväxta män, och det visade ett gott och kraftigt spel, ibland lite hårt. De var säkra på bollen men deras passningar var för långa och illa beräknade och hindrades nästan alltid av svenskarna.

Norska laget hade ett gott spelarmaterial, som med mera träning och praktik - goda spelare voro centerhalvback (Houmann) och båda backarna ("Macken" Aas och Brekke) - säkerligen kan göras något åt. Mot svenskarna igår, av vilka flera är mångåriga spelare med ej ringa erfarenhet av internationella matcher, hade för många spelare svårt att göra sig gällande. Sammantaget skall emellertid de norska spelarna förtjäna allt erkännande för sitt spel, och målvakten Lie var i vissa fall rent lysande.

Det var svenskarnas överlägsenhet i bollbehandlingen, varigenom norrmännen ofta "lurades", och deras, ehuru tillfälle till samspel saknats, goda passningar, ofta direkt utan att stanna bollen som avgjorde utgången. Ett samspel i riktig Örgrytestil.

Ove Eriksson har ej Bengtssons i Örgrytes träning och föreföll ej den senare vuxen i säkerhet. I övrigt var svenska laget i sin helhet till sin fördel.

I halvbackskedjan utmärkte sig särskilt Hans Lindman, och han spelade lika kraftigt och säkert som humant, fast tung och stark.

Sven Olsson spelade även bra men Thor Eriksson var ej så bra som han brukar.

Svenskarnas forwardskedja var alldeles utmärkt och ett så vackert samspel som deras får man leta efter.

Erik Bergström tvingades lämna planen ungefär tio minuter i andra halvlek, han återkom i spel men kunde ej göra sig gällande p g a sin benskada.

Eftersnack

Det konstateras att sammanställningen av det svenska laget visade sig synnerligen väl funnen, samt att man med detta upprättade den svenska fotbollsäran, som under lördagen (11/7) fått sig en ganska hård knäck genom den glänsande engelska segern.

I samband med ett eskaderbesök från England genomfördes tävlingar på Idrottsplatsen.

Avslutningen av det 2,5 timmar långa tävlingsutbytet i allmän idrott var en fotbollsmatch mellan ett svenskt lag huvudsakligen bestående av kadetter och ett engelskt lag bestående av tre officerare, underbefäl och manskap, varibland påstods vara en "international" som företrätt England i internationell match.

Det engelska laget vann med 6-0 (2-0). Detta besök konkurrerade starkt med federationsmatchen i uppmärksamhet. Vid sidan av fotbollen vann svenskarna de övriga grenarna.

Fast segern blev så glänsande för svenskarna torde det norska laget vara värt ett erkännande.

Vi får emellertid ej på basis av gårdagen knyta några förhoppningar till de olympiska fotbollstävlingarna, då motspelarna komma räknas bland världens styvaste fotbollsmän.

Norge tackade nej till en ny landskamp påföljande år. Däremot bjöd man in Sveriges lag till Oslo 1910. Det dröjde också till detta tillfälle innan Sverige åter vann en landskamp - efter sex raka förluster. Ty övriga fem landskamper hösten 1908, samt landskampen 1909 förlorade Sverige. I OS lottades Sverige mot England redan i den första omgången och det anmärktes i ex StockholmsTidningen att svenskarna kanske borde stanna hemma med tanke på det omöjliga motståndet i inledningsmatchen.

Det var tänkt att även Norge skulle delta i OS 1908 men man valde att stanna hemma.

90 år sedan första landskampen

Av Jimmy Lindahl och Alf Frantz

Notera följande

Att uppgifterna om ex. vilka spelare som gjorde målen varierar mellan tidningarna. Enligt beskrivningen ovan gjorde Börjesson 5 mål, Bergström 4 mål och Gustafsson 2 mål. Uppgifter finns att det nionde målet också gjordes av Börjesson och inte av Gustafsson. Lindman är inte nämnd som målskytt i någon av de sex studerade tidningarna. Han redovisas som 7-2 skytt i ex. Årets Fotboll 1959, och flera skrifter och böcker därefter. Ex. 80 år med Svensk Fotboll (1984).

Variation förekommer även för de norska skyttarna, att Bøhn gjorde det första målet verkar klart. Enligt tidningsuppgifterna som redovisas ovan skall Bøhn också gjort det andra målet medan Houmann redovisas som tredje skytt. I Årets Fotboll 1959 redovisas Endrerud som andre norske målgörare medan Bøhn omnämns som målskytt vid det tredje målet.

En norsk 75-års jubileumsbok från 1977 har också Endrerud som målskytt vid sidan av tvåmålsskytten Bøhn.

Det förekommer även olika stavningar för spelarna. Detta gäller både för det svenska och det norska laget.

Idrottsplatsen, som ursprungligen var Göteborgs Velocipedklubbs anläggning på Lefgrens äng, lär även ha benämnts Göteborgs Idrottspark och senare Gamla Idrottsplatsen. Anläggningen invigdes 1896 och skall ha legat ungefär på samma ställe som Gamla Ullevi ligger idag.

Idrottsplatsen var omgiven av cementbanor för bicykel. Velodromen revs 1913 för att lämna plats för Ullevi (invigd 1916 under namnet Ullervi, namnbyte 1921). Fyra SM-finaler mellan 1897 och 1903 spelades på Idrottsplatsen. Planen var som nämnts ovan av grus.

Redan vid den andra landskampen för Sverige, den 8 september, var underlaget gräs. Den landskampen spelades på Örgryte IS:s nya vackra gräsplan Walhalla. Detta två dagar efter invigningen den 6 september.

...

I sammanhanget kan det också vara värt bifoga följande notis i GP 11/6-1908, där man bl a kan läsa följande från den Internationella fotbollskongressen i Wien som hade hållits i pingsthelgen.

... att direktör Kornerup har valts till vice president i det Internationella fotbollsförbundets styrelse, samt att de norska och finska förbunden blivit invalda i Internationella förbundet. Engelska amatörförbundet såväl som skotska, irländska och böhmiska förbundet nekades däremot inträde.

Gislaved och Väckelsång i april 1998